پارتىيانىڭ شۇئىلالى ساۋلەسى تىيانشاندى نۇرلاندىردى

ـــ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنىڭ 100 جىلدىق مەرەيتوينا قۇرمەت

□ گازەتىمىز رەداكسىياسى

تاۋ ـ وزەن زەرلى جىبەكتەي ورنەكتەلىپ، بايتاق دالادا ئان قالقتادى. بۇل زامانىمىزدىكى 2021 ـ جىلنىڭ جايناعان جازى. 9 ميللىيون 600 مىڭ شارشى كىلومېتر كەڭ ـ بايتاق جۇڭگو دالاسندا شىنجياڭنىڭ ئۇزۇن بال ـ بۇل جايناپ، شالقىغان زامان تۇدى.

ايتسە دە ۋاقىتتىكى سالقار كوشىمەن 100 جىلدىك الدىنداعى سول جازغا قايتا ورالساڭز، ئىسز وتانىمىزدىكى باتىس سولتۇستىك شەكارا وڭەرىندە مي قايناعان دستقتا بار الاپتىك مۇڭ ـ زاردان كوز اشپاي، ويران ـ وسرى شعپ جاتقان بەينەسىن كورەسىز ـــ بۇل اۋىر ناۋبەت، ازاپتى كۇيزەلىس باسقان جۇڭخۋا دالاسىنىڭ ئىبر بولىگى، جۇڭخۋا ۇلتىنىڭ ئولىم ـ ئومىر سىزىعىندا جانتالاسقان شاعىن كورىنىسى ەدى.

1921 ـ جىلى 7 ـ ايدا ئىبىر شوق نايزاعاي ئزىلماۋىر قاراڭعى تۇنەكتى ئتىلىپ ئوتتى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنىڭ دۇنيەگە كەلۋى جۇڭخۋا ۇلتىنىڭ دامۇ بەتالسى مەن ۇدەرسىن تەرەڭ وزگەرتتى، سوندداي ـ اق شىنجياڭداعى ئار ۇلت حالقىنىڭ بولاشاعى مەن تاعدىرىنا دا تەرەڭ وزگەرىس اكەلدى.

100 جىلدىق بوران ـ شاشندا سول ئىبىر كشىكەنتاي قىزىل قايىق تولقىن جارا ۇدەرە العا تارتىپ، اقىرىندا الىپ ئزاۋلىم كەمەگە اينالىپ، جۇڭخۋا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋىنىڭ كوشىن باستادى.

100 جىلدىق بوران ـ شاشندا سول ئىبىر ايىبندى سەرت اسقاق اۋەنمەن جەر ـ الەمدى جاڭعىرتتى: پارتىيامىزدىكى اۋەلگى ماقساتى مەن بوردىشى شىنجياڭداعى ئار ۇلت حالقىن قامتىعان جۇڭگو حالقىن باقىتقا كەنەلتۇ، شىنجياڭداعى ئار ۇلتتى قامتىعان جۇڭخۋا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋىن جۇزەگە اسرۇ.

ۋاقىت زىمىراپ، ۇلى ئدارىا جوڭكىلە اقتى؛ كوك تەڭىزدەر ەگىنجايلارعا اينالىپ، زامان جاڭارىپ، دۇنيە وزگەردى. وتانىمىزدىكى شىنجياڭى قاراڭعى تۇنەكتەن شۇئىلالى جارىق كۇنگە، مەشھۇلكتەن العا باسۇعا، كەدەيلىكتەن باي ـ باقۇاتتىلىققا، توماعا ـ تۇيىقتىقتان اشىقتىققا قادام قويدى. ئدال وسى ساتتە شاتتىق جىرى قايعىلى كۇرسىنىتىك، قۇانىش كۇلكىسى ويناعان الپەتتەر جاسپەن تارامدالعان جۇزدەردىك، جايناعان ئومىردىك قۇانشى مەزگىلسىز ئولمىنىڭ قايعىسىن، گۇل جايناعان باۋ ـ باقشا سۇرەپەتى قاشقان قاعىر دالانىڭ ورنىن باستى... وتانىمىزدىكى شىنجياڭندا تىنىش تا ابزال زامان ورناپ، تاۋ ـ دالاسندا بەيىت تىنىشتىق سالتانات قۇردى.

بۇل ـــ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنىڭ مىڭ بويۋاۋمەن ايشقتاپ، تيانشان الابندا قالام سىلتەگەن تاريحي تاراۋى؛ بۇل ـــ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنىڭ الىپ سۇرەتكەر قالاممەن كۇنلۇننىڭ ۇشار باسنا سالعان وشپەس ەڭبەك تۇندىسى. جەر ـ الەم ـــ ايعاق، تاۋ ـ وزەن ـــ كۇا، كوممۇنىستىك پارتىيا بولماسا، جاڭا جۇڭگو بولماس ەدى، وتان قۇشاعندا كۇن ساين ورگەندەپ، شالقي تۇسكەن كورگەم شىنجياڭ ئتپەتى بولماس ەدى.

بوران ـ شاشنعا بوگەلمەگەن 100 جىلدىق جولدا پارتىيانىڭ شۇئىلالى ساۋلەسى تيانشاندى نۇرلاندىردى.

1

2021 ـ جىلى 2 ـ ايدىك 25 ـ كۇنى، بەيجىڭ حالىق سارايى، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ جونىندەگى مەملەكەتتىك قورىتىندىلاۋ، ماداقتاپ سيلاۋ جيىنىسى سالتاناتپەن وتكىزىلدى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى ورتالىق كوميتەتىنىڭ باس شۇجيى، مەملەكەت ئتوراعاسى، ورتالىق اسكەري ىستەر كوميتەتىنىڭ ئتوراعاسى شي جينپىڭ سالتاناتتى تۇردە بىلاي دەپ جاريالادى: ەلىمىز كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ شايقاسىندا جالپى بەتتىك جەڭىسكە قول جەتكىزدى.

سان عاسىرلىق نىزەدىنىس مىنە ئبىر ئداۋىرىدىك ۋاقىت بەلەسىندە العا اتتادى! بۇعان كۇللى دۇنيە ىنتىعا كوز تىگىپ، تاريح تاڭداي قاقتى! بۇل جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنىڭ ئبىر ميلليارد 400 ميللىيون حالقى بار ىرگەلى ئرى ەلدى باستاپ، تاريحقا التىن ارىپپەن جازىلاتىن تاعى ئبىر ادامزات دۇنيە كەرەمەتىن جاساۋى ەدى!

وتان تەررىتوريالىسىنىڭ ەڭ باتىس ۇشىندا، قۇمدى ئشول، قۇبا تۇزدە، قارلى القاپ، بىيك ۇسىتىرتتە شىنجياڭداعى ئار ۇلت حالقى وسناۋ شۇعىلالى تاريحتىڭ قاتىسۇشىلارى، كۇاگەرلەرى جانە يگىلىكتەنۇشىلەرى بولدى. "دوڭگەلەك داۋلەتتىلىك جولىندا بىردە ـ ئبىر ۇلتتىڭ قاعىس قالۋىنا بولمايدى"، مىنە وسى ايىندى ۋادە ئۇشىن، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنىڭ وسناۋ توپىراققا توككەن جۇرەك قانى بۇرىن بولماعان دەڭگەيدە مول بولدى، ئار ۇلت حالقىنا ارناعان مەيىرلى قامقورلىعى بۇرىن بولماعان دەڭگەيدە زور بولدى.

100 جىلدىڭ ۋاقىت كوشى الايدا ـ بۇلاي اۋىناعانمەن، تاريحتىڭ لوگيكاسى باستان ـ اياق ساباقتاسپ جاتتى. دۇنيەگە كەلگەن كۇننەن باستاپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى وتانىمىزدىڭ باتىس بولىگىندەگى وسناۋ توپىراققا مەرەكشە ئمان بەردى جانە قامقورلىق جاسادى. مەملەكەتتىڭ تۇتاستىعى، ۇلتتىڭ ازاتتىعى، حالقتىڭ باقىتى ئۇشىن، توڭكەرىستىڭ، قۇرىلىستىڭ، رەفورمانىڭ ئار كەزەڭىندەگى ساپارىندا نارت قىزىل پارتيا تۇى ئاردايىم تيانشان مەن كۇنلۇنگە شۇعىلا شاشىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى جول باستاۋشى كۇشپەن وسناۋ بايابان دالانىڭ گۇلدەنۋى، داموى، ورنىقتىلىعى ئۇشىن شەكسىز بەرىك ساياسي كەپىلدىك ازىرلەدى.

"قارا جاپالاق توبەمزدە زار قاقساپ، زۇلىم سوعىس ئورتى ساحارانى جالمادى" ـــ ايىن سوعىسنان بەرى يمپەريالىزم مەن فەودال ميليتاريستەرىدىڭ تەمىر تەگەۋرىننىدەگى شىنجياڭدى قاراڭعى تۇنەك تورلاپ، حالىق كۇيزەلىپ كەتكەن ەدى.

جۇڭگودان كوممۇنىستىك پارتيا شىققان سوڭ، شىنجياڭنىڭ بايتاق دالاسى نۇرلى شۇعىلا مەن ئۇمىت ساۋلەسىن قارسى الدى: 1922 ـ جىلى پارتيانىڭ 2 ـ قۇرىلتايىندا شىنجياڭ ماسەلەسىنە قاتىستى قاۋلى جاسالدى؛ 1923 ـ جىلى پارتيانىڭ 3 ـ قۇرىلتايىندا ماقۇلدانعان پارتيا باعدارلاماسىنىڭ جوبا نۇسقاسىندا شىنجياڭ ماسەلەسىنە ايقىن نازار اۋدارىلدى؛ 1926 ـ جىلى اشلعان پارتيانىڭ 6 ـ قۇرىلتايىندا شىنجياڭ قاتارلى از ۇلت وڭىرلەرى جۇڭگو توڭكەرىسى ئۇشىن ماڭىزدى مانگە يە دەپ قارالدى؛ 1935 ـ جىلى يۇي شيۋسۇڭ قاتارلى كوممۇنيستەر ىلگەرى ـ كەيىندى شىنجياڭعا كەلىپ قىزمەت دستەپ، ماركسيزمنىڭ ۇشقىنىن تيانشان الابىنا شاشتى؛ جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىستىڭ ئورتى لاپىلداپ جانعان كەزدە جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى شىنجياڭداعى ئار ۇلت حالقى اراسندا جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى اتتانۋ جونىندە ۇگىت، جۇمىلدىرۋ جۇمىستارىن ورىستەتپ، بۇرىن بولماعان وتانشىلدىق دستىق ىنتانى قاۋلاتىپ، شەت ـ شالعاي، مەشھۇ شىنجياڭ نۇرلى شۇعىلادا العا باسقان جەرگە اينالىپ، ۇلتتىڭ گۇلدەنۋىنىڭ يان ـ اننان كەيىنگى تاعى ئبىر بازاسى اتاندى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى بولعاندىقتان دا، شىنجياڭ دالاسى تاس قاراڭعى تۇنەكتەن تاڭعى شۇعىلانى كوردى.

1949 ـ جىلدىڭ كوكتەمىندە ازاتتىق سوعىسى شەشۇشى جەڭىسكە قول جەتكىزەر ساتتە، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى 7 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ەكىنشى جالپى ماجلىسىندە جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتى مەن ماۋ زىدۇڭ شىنجياڭ ماسەلەسىن، ئتپتى، تۇتاس باتىس سولتۇستىك ماسەلەسىن بەيىت شەشۇگە مۇمكىندىك بار، قۇلشىنا قولعا كەلتىرۋگە ئتىسپىز دەپ قارادى. 9 ـ ايدىك 25 ـ كۇنى مەملەكەت قۇرۋ سالتاناتى قارساڭىندا، شىنجياڭ بەيبىت ازات بولىپ، وسناۋ كەڭ ـ بايتاق مەملەكەت توپىراعىن تاۋ ـ وزەنى تەلىم بولۋ، ەل باسىنا كۇن تۇىپ، حالقتىڭ دشكەنى ئرىك، جەڭەنى جەلىم بولۋ حاۋپىنەن اراشالاپ، قاناۋ مەن ەزگىدەن ابدەن قورلىق كورگەن ئار ۇلت حالقى شىن مانىندە مەملەكەتتىڭ قوجايىننا اينالىپ، شىنجياڭ تاريحتىڭ جاڭا داۋىردىنە قۇشاق اشتى. وسىدان سوڭ كۇن ئار كۇنى شىت جاڭا بەينەمەن كوتەرىلىپ، تاۋ ـ وزەن گۇلدەي قۇلپىرىپ، كۇللى دۇنيەدە ترشىلىك جالىنى قاۋلادى.

1955 ـ جىلى 10 ـ ايدىك 1 ـ كۇنى شىنجياڭ ۇيعۇر اۋتونوميالى رايونى قۇرىلىپ، ۇلتتىق وڭىرلىك اۋتونوميا ئتۇزىمى ئار ۇلت حالقىنىڭ قوجايىن بولۋ ۇقىعىن تولىق قامتاماسىز ەتتى. نەشە 10 جىلعى بوران ـ شاشىن مەن جايساڭ كۇندەردە تەڭ، ىنتىماقتى، قارايلاسىمدى، جاراسىمدى سوتسياليستىك ۇلت قاتىناسى باستان ـ اياق شىنجياڭ دامۇدىنڭ نەگىزگى اۋەنى بولىپ، ئتۇرلى دستەردە جەڭىستەن ـ جەڭىسكە جەتۇدى ىلگەرىلەتتى.

جاڭا جۇڭگو قۇرىلعاننان بەرى پارتيا ۇيمدارىرىن، ۇكىمەت ورىندارىن قۇرۋ، باندىلاردى الاستاپ، بۇلىكتى تىنىشتاندىرۋ، جەر رەفورماسى بولسىن، الدە سوتسياليستىك وزگەرىس جۇرگىزىپ، سوتسياليستىك قۇرىلىستى ىلگەرىلەتۋ بولسىن، ياكي ئوندىرىس ـ قۇرىلىس بيكتۇانىن قۇرۋ نەمەسە باسقا ولكەلەردى شىنجياڭ قۇرىلىسىنا كومەك بەرۋگە جۇمىلدىرۋ بولسىن... جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى باستان ـ اياق شىنجياڭداعى ئار ۇلت حالقىنىڭ ئتۇبىرلى مۇددەسىن ويداعىداي قورعاۋدى، ويداعىداي جۇزەگە اسرۇدى، ويداعىداي دامىتۇدى شىنجياڭ قىزمەتىنىڭ نەگىزگە الار ئتۇينى جانە تابان تىرەر تياناعى ەتۇگە تاباندى بولىپ، بۇكىل ىنتا ـ پەيىلمەن ئار ۇلت حالقىن باقىتقا كەنەلتۇدى كوزدەدى. كوكىرەك تولى سەنىم ارقالاعان تيانشان پەرزەنتتەرىنىڭ جۇزدەرىنەن شات كۇلكى ەسپ، رۇحتارى سەرپىلىپ، تيانشان الابندا "بار الاپتا جالىنداعان جاسامپازدىق ورىكەندەپ، تۇس ـ تۇستىڭ بارىنىدە كۇن ساين تۇلەجىپ، اي ساين جاڭارعان العا باسۇ جارىققا شقتى".

1978 ـ جىلى پارتيا 11 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئۇشىنشى جالپى ئماجلىسى ەكونوميكالىق قۇرىلىستى وزەك ەتۇدى ايقىنداپ، رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۇ جۇرگىزىپ، قوعامدىق وندىرىگىش كۇشتى بارىنشا ازات ەتتى جانە دامىتتى. شىنجياڭ ئداۋىردىڭ ۇلى اعىمنا ئجىتى بلەسپ، ەرلىكپەن العا باسپ، اسپان اۋناپ، بۇلت كوشكەن رەفورما كارتيناسىندا وزىنە ئتان تاماشا تاراۋ جازدى.

عاسىر توعىسىندا باتىس بولىكتى قاۋىرت اشۇ ستراتەگياسى اتقارىلىپ، بۇل توپىراقتىڭ تاعدىرىن جۇڭگونىڭ رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۇ ۇرىدىسىمەن اناعۇرلىم تىعىز بايلانىستىرىپ، جۇڭگونىڭ ەڭ باتىس بولىگىندەگى "ويپاڭ جەردى" باتسقا ەسىك اشۇدىڭ ەڭ الدىڭعى شەبىنە اينالدىردى. 2013 ـ جىلى ئتۇراعا شي جينپىڭ العا قويعان "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جولدى" بىرگە قۇرۋ باستاماسى جۇڭگونىڭ شىنجياڭنا ئتىپتى تاپتىرماس تاريحي وراي اكەلىپ، شىنجياڭنىڭ ئوز داموىن مەملەكەتتىڭ رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۇ كەلەلى جاعدايىنا تەرەڭ توعىسترۇىن ىلگەرىلەتتى. جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايوننىڭ داڭقى مەن بورىشىن ارقالاعان جۇڭگونىڭ شىنجياڭى الەمدىك ساحاندا قۇلاشىن ەركىن جازىپ، نىق سەنىممەن بيگە باستى.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى شىنجياڭنىڭ ورنىقتىلىعىنىڭ، دامۇنىڭ شەشۇشى ساتىندە، شي جينپىڭ جولداستى ۇيىتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتى بيكتەن السىتى بولجاپ، جوسپار ـ جوبا جاساپ، ىلگەرىندى ـ كەيىندى 2 ـ رەتكى، 3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شىنجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ئماجلىسىن اشىپ، شىنجياڭ قىزمەتىنە ستراتەگيا جانە جالپى جاعداي تۇرعىسىنان ئۇڭىلدى، جوسپارلادى، ورنالاستىرۋ جاسادى. باس شۇجي شي جينپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: قازىرگى جانە الداعى ئبىر مەزگىلدە شىنجياڭ قىزمەتىن جاقسى دستەۋدە جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شىنجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ئدال دايەكتىلەندىرىپ، شىنجياڭ قىزمەتىنىڭ باس نىساناسىن مىقتى يگەرىپ، شىنجياڭدى زاڭ بويىنشا جونگە سالۋ، شىنجياڭدى ىنتىماقتاسا ورنىقتىرۋ، شىنجياڭدى مادەنيەتپەن نارلەندىرۋ، حالقتى بايىتىپ، شىنجياڭدى كوركەيتۋ، شىنجياڭدى بايماندى گۇلدەندىرۋ كەرەك. جاڭا داۋىردەگى ايبىندى ساپاردا، شي جينپىڭ جاڭا ئداۋىر جۇڭگوشا سوتسياليزم يدەياسىنىڭ جەتەكشىلىگىندە، شىنجياڭ قىزمەتى باستان ـ اياق دۇرىس ساياسي بەتالىسپەن جەلگە قاراي جەلكەن كوتەرىپ، تولقىن جارىپ، ۇدەرە العا باستى.

كۇرەسپەن وتكەن ۋاقىت بوسقا كەتپەيدى، شۇعىلالى دستەر ماڭگى جالعاسا بەرەدى. ۋاقىتتىڭ قالامى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى ئۇشىن ئجۇزىنشى جىل شەڭبەرىن ايقىن سالعان كەزدە اناعۇرلىم جاڭا، اناعۇرلىم كوركەم، اناعۇرلىم جاس جۇڭگونىڭ شىنجياڭى دۇنيە ئجۇزى الدىندا بوي كورسەتتى. بۇل جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسىنىڭ ۇلى جاساماپازدىعى مەن وشپەس ەڭبەگىنىڭ اسقار تاۋلى، ايدىندى وزەندى بايتاق ولكەدە جازىلۋى، سوندداي ـ اق ئار ۇلت حالقىنىڭ كوڭىل كوكجيەگىندە ورنەكتەلۋى.

2

بۇگىنگى شىنجياڭ دالاسىنا بيىكتەن قاراساڭىز، نەنى كورەر ەدىڭىز؟

ئسز كۇن ساين تۇلەجىپ، اي ساين جاڭارعان داموۋ اۋقىمىن كورەسىز. باتىس باعىنتا، قورعاستا قۇرىش كەرۋەندەر قاتار ـ قاتار كوش تۇزەپ، جولدار ىركىلىسسىز تۇتاسىپ، تاۋارلار توپ ـ توبىمەن جونەلتىلىپ جاتىر؛ شعىس باعىنتا، قۇملدىڭ "ماڭداين كۇن ئسۇيىپ، ايدارىنان جەل ەسىپ"، جاڭا ورىكەندەگەن كاسىپ سالالارى قۇاتتى قارقىن كورسەتۋدە؛ ئسز قول سوزساڭىز كەلىپ قوناتىن حالىق تۇرمىسىنىڭ باقتىن كورەسىز. گۇما اۋدانى مۇجى قالاشعى لانگار قىستاعىنىڭ حايشيان ساڭىراۋ قۇلاقتارى بۇكىل ەلدىڭ جەر ـ جەرىنە جەتكىزىلىپ، اۋلداستاردى بايۋعا باستايتىن "التىن ئدلداعا" اينالسا؛ موري قازاق اۋتونوميالى اۋدانى يگەنبۇلاق اۋىلى يۋەلياڭدي قىستاعى "اتتاپ شقپايتىن قۇجراسىنان" شعىپ، ئوز كولىگمەن ساياحاتتاۋ اۋەسكەرلەرىنىڭ "ئسوزسىز باراتىن جەرىنە" اينالدى؛ ئسز تاۋى كوركەم، سۇى تۇنىق شەكسىز سۇلۋ كورىنىستەردى كورەسىز. شاعانتوعاي اۋدانى بارلىق تاۋىندداعى شەت ـ شەگىنە كوز جەتپەيتىن تاۋ گۇلدەرى كىسىنىڭ جان سارايىن اشسا، پوسكام اۋدانى التىن تورىڭعى كوردىنىسى وڭىرىندە، قۇمدى ئشول، قۇبا ئتۇز اراسندا ساياسىنان كۇن وتپەيتىن نۇلى شۇرات ادامدارىدىڭ تاڭدايىن قاقتىردى.

بۇل جالىندى ومىرشەڭدىك كۇش تەك جەتە جاقىنداعاندا عانا تاڭعاجايىپ سەزىم تۇدىرادى.

تاريحتىڭ مانىنە تەك جەتكىلىكتى الستان بارلاعاندا عانا شىنايى كوز جەتكىزە الاسىڭ.

جاڭا جۇڭگو قۇرىلۋدىڭ الدىنداعى شىنجياڭعا قايىرىلا ئبىر قارايىقشى، ازۇلىلاردىڭ تالان ـ تارادجىسى مەن قورلاۋىندا، ميليتاريستەردىڭ قاناۋى مەن ەزگىسىندە، ول ساۋ تامىعى جوق، بىرىنشىدەن كەدەي، ەكىنشىدەن اق "الەم ـ تاپىرىق" بولعان جەر ەدى. تاياۋ زامانعى ونەركاسىپ دەرلىكتەي اقتاڭداق بولاتىن، ئبىر جىڭ تەمىر، ئبىر كەز ماتا، ماشينامەن جاسالاتىن ئبىر جاپىراق قاعازدىڭ ئوزىن وندىرە المايتىن؛ اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ ئوندىرىس ئتاسىلى اۋەلگى قالپىندا، مەشھۇ قالعان، ئار 5 وتباسنا ورتاق جالعىز كەتپەن عانا بولاتىن، كەي جەرلەردە جىل سايىن استىق تاپشىلىعى تۇىلاتىن.

1949 ـ جىلدىڭ كۇزىندە جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى مىنە وسىنداي جۇبىنا جەتكەن ئوڭىردى ئوز قولىنا الدى. مەشھۇ شەكارا رايوندداعى از ۇلت ئوڭىرىن باستاپ، قايتەكەندە وسزامانداناۋدىڭ قادامىن قۇپ جەتۋگە بولادى؟ شىنجياڭداعى ئار ۇلت بۇقاراسىن باستاپ، قايتەكەندە باقىتتى، شات ـ شادىمان كۇن وتكىزۋگە بولادى؟ بۇل جۇڭگو كوممۇنيستەرىنىڭ الدىنداعى وراسان زور سناق ەدى.

"حالقتىڭ جاڭا شىنجياڭىن قۇرۋ ئۇشىن كۇرەسەمىز"، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسىنىڭ باسشىلىعىنداعى شىنجياڭ گازەتىنىڭ "بەتاشار ورنىنا ارنالعان سوزىندە" وسىنداي مالىمدەمە جازىلدى. نەبىر قيىندىقتارمەن ايقاسىپ، قاجىرلىلىقپەن شارۋاشىلىق قۇردى. جاڭا شىنجياڭ قۇرۋدىڭ ماشاقاتتى مىندەتى الدىندا، جۇڭگو كوممۇنيستىك پارتياسى بۇكىل شىنجياڭداعى ئار ۇلت حالقىن باستاپ، تارپاڭ تابيعاتپەن كۇرەسەتىن اسقاق ارنىمەن، قايىسپاس قايسار ەرىك ـ جىگەرمەن، دەن قويا، قاجىرلىلىقپەن ىستەيتىن رۇحپەن ەجەلدەن بەرى قاعىر دالادا ايباتى اسقاق سالتاناتتى داموۋ تاراۋىن جازدى.

"ساحارانىڭ كۇزگى جەلى ازىناپ تۇرعاندا، جەڭىس جىرىن شىرقاپ شىنجياڭعا كەلگەن" 100 مىڭنان استام قالىڭ قوسىن اسكەري تىڭ يگەرۋدىڭ العاشقى بۇلعىن ۇشى ـ قيىرسىز قۇبا تۇزگە شانشدى؛ "قۇبا تۇزدەن باۋ ـ باقشا سالامىز" دەگەن اسقاق ئان اۋەنى ىشىندە وكتابىر تراكتور زاۋودى، 1 ـ تامىز بولات ـ تەمىر زاۋودى، 1 ـ شىلدە ماقتا توقىما فابريكاسى سياقتى ئبىر توپ كولەمدى زاۋودتار ىركەس ـ تىركەس بوي كوتەردى؛ قاراماىلدان ئرى مۇناي الابى بايقالدى، لانجوۋ ـ شىنجياڭ تەمىر جولىندا پويەز قاتىنادى، ئۇرىمجى، شىحزى قاتارلى قالالار جەدەل ەڭسە كوتەردى... مىڭداعان جىل جىم ـ جىلاس جاتقان شىنجياڭ ارشىندى قادامەمەن سوتسياليزمنىڭ داڭعىل جولىنا ئتۇستى.

بارلىعى وسىدان باستالدى، بارشاسى وسىنىڭ ارقاسىندا قۇلاشىن كەڭگە سەرمەدى. رەفورما جاساعان، ەسىك اشقاننان بەرى پارتيا ورتالىق كوميتەتى مەملەكەتتىڭ داموۋ ستراتەگياسى مەن ئار ۇلت حالقىنىڭ ئتۇبىرلى مۇددەسىن نەگىزگە الىپ، شەكارا ئوڭىرىنىڭ داموىنوميكالىق كومەكتەسۋدى، بىرگە بايۋدى جۇزەگە اسرۇدى ئارقاشان نەگىزگى ساياسات ەتىپ، شىنجياڭنىڭ داموۋىن جەبەيتىن تالاي ـ تالاي پارمەندى شارالار شعاردى. رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۇدىڭ ئنان تولقىننا ىلەسپ، باتىس بولىكتى قاۋىرت اشۇدىڭ شعىس جەلىمەن قارجى كەلدى، دارىندىلار كەلدى، كاسىپورىندار كەلدى، شىنجياڭ بىرتىندەپ "بايلىعى مول رايون، ەكونوميكاسى كەدەي رايون" دەيتىن جۇمباق شەڭبەردەن شعىپ، ەل ىشىندەگى ئرى كاسىپورىندارىدى، ئرى توپتاردى بازاردى تالاسا يەلەۋگە تارتاتىن ىرىس ـ قۇتتى قازىنالى جەرگە اينالىپ، داموۋدىڭ جەدەل ارناسىنا ئتۇستى.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى شي جينپىڭ جولداستى ۇيىتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتى ئبىرسپىرا ەرەكشە ساياسات ـ شارالار شعارىپ، بۇكىل پارتيانىڭ، بۇكىل ەلدىڭ كۇشىن جۇمىلدىرىپ، شىنجياڭنىڭ داموۋنا قولداۋ كورسەتتى: شىنجياڭدى جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونى ەتىپ بەلگىلەدى؛ ورتالىق قازىنادان جىلىنا شىنجياڭعا نەشە 100 ميلليارد يۋان اۋىسىتىرىپ تولەپ، بۇكىل ەلدەگى 19 ولكە، قالا جىلىنا شىنجياڭعا باعىنتامالى كومەك بوينشا 10 ميلليارد يۋاننان استام قارجى سالدى؛ نەگىزدىك قۇرىلىس قۇرىلىسىن كەڭ كولەمدە ورىستەتىپ، ئبىرسپىرا حالىق تۇرمىسى ينجەنەريالارىن ۇزدىكسىز اتقارىدى... شىنجياڭ ئار كۇنى كوزگە كورىنەتىن جىلدامدىقپەن ئوسىپ، ورىكەندەي ئتۇستى.

بۇل ـــ ارىنى اسقاق سيمفونيا. شىنجياڭنىڭ وڭىرلىك ئوندىرىس جالپى ئونىم قۇنى 1952 ـ جىلعى 791 ميللىيون يۋاننان ارتىپ، 2020 ـ جىلعى ئبىر تريللىيون 379 ميلليارد 758 ميللىيون يۋانعا جەتىپ، جالپىلىق ەكونوميكالىق قۇاتى ۇزدىكسىز تىڭ ساتىعا كوتەرىلدى؛ شىنجياڭ قالا ـ اۋىل تۇرعىندارىنىڭ جان باسىندىق قولداعى تابىسى 1978 ـ جىلعى 319 يۋاننان جانە 119 يۋاننان جەكە ـ جەكە 2020 ـ جىلعى 34 مىڭ 838 يۋانعا جانە 14 مىڭ 56 يۋانعا ارتىپ، حالقتىڭ تۇرمىس دەڭگەيى بارىنشا جوعارىلادى.

بۇل ـــ جويقىن وزگەرىس اكەلگەن قۇبىلمالى اۋەن. كيىم ـ كەشەك "كوك، جاسىل، سۇرى، قارا تۇستەن" "كۇن ساين ئار الۋان تۇرلەنۋگە"، اس ـ سۋ "تەك قارىن تويدىرۋدان" "سالاماتتى ازىقتانۋعا"، تۇرعىن ئۇي "الاسا، مۇجىق تام ۇيلەردەن" "زەردەلى ئۇي جيھازدارىنا"، جول قاتىناسى "تۇيىقتالعان، ئجۇرۋ قيىن بولۋدان" "شار تاراپپەن ىركىلىسسىز تۇتاسۋعا" وزگەردى. ادامدارىدىڭ كوكەينە جاسىرىنعان مەن مۇندالاعان "باقىت كورسەتكىشىنە" اۋىستى.

قاراماققا قاراپايىم كورىنگەنمەن، كەرەمەتى ەرەك بولدى، بۇنداي تابىسقا جەتۋ وڭاي ـ وسپاق سەزىلگەنمەن، ماشاقاتى بولەك بولدى. شىنجياڭنىڭ توڭكەرىستە، قۇرىلىستا جانە رەفورمادا ۇدەرە العا باسۋ ساپارى پارتيانىڭ پارمەندى باسشىلىعىندا، جۇڭخۋا ۇلتىنىڭ ەڭسە كوتەرۋدەن، بايۋدان قۇدىرەتتەنۋگە دەيىنگى شۇعىلالى تاريحىنىڭ جاندى تۇسىندىرمەسى سانالادى.

بارلىعى تاريحتان ويپ ورىن الىپ، بارشاسى تىڭنان باستالدى.

(جالعاسى 4 ـ بەتتە)